

Handelshøyskolen BI

MAN 51271 Terrorism and Counter-Terrorism

Term paper 60% - W

Predefinert informasjon

Startdato:	17-01-2022 09:00	Termin:	202210
Sluttdato:	30-05-2022 12:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	P		
Flowkode:	202210 11595 IN02 W P		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Laila Søndrol, Eigil Henninen

Informasjon fra deltaker

Tittel *:	Hvilken trussel utgjør IS mot mål i Norge?
Naun på veileder *:	Ellen Haugestad

Inneholder besvarelsen
konfidensielt
materiale?:

Nei

Jeg bekrefter
innlevering til
biblioteket *:

Ja

Gruppe

Gruppenavn: (Anonymisert)
Gruppenummer: 2
Andre medlemmer i gruppen:

Innholdsfortegnelse

Innhold

INNHALDSFORTEGNELSE.....	I
1 INNLEDNING	1
2 TRUSSELUTVIKLINGEN.....	2
3 INTENSJON	3
4 KAPASITET	7
4.1 ORGANISASJON.....	7
4.2 PROPAGANDA OG KOMMUNIKASJONSSTRATEGI.....	10
4.3 FINANSIERING	11
4.4 VÅPEN.....	12
<i>CBRN (Chemical, Biological, Radiological, Nuclear)</i>	12
<i>Droner</i>	13
<i>Kjøretøy, kniver, IED m.m.</i>	13
5 KONKLUSJON OG SANNSYNLIGHETSVURDERING	14
6 LITTERATURLISTE.....	17

1 Innledning

Ustabiliteten og uroen som følge av den arabiske våren i 2011 og den etterfølgende krigen i Syria, ledet direkte til det som skulle bli en av verdens største terrororganisasjoner. IS (Islamic State), også kjent som ISIL, ISIS eller Daesh vokste fram som en utbrytergruppe fra Al-Qaida (Hoffman, 2017, s. 322). IS hadde sin storhetstid i årene etter den arabiske våren. I 2011 trakk USA seg ut fra Irak etter invasjonen i 2003, noe som førte til kamphandlinger mellom væpnede sjia- og sunnimuslimske grupperinger. Samme år ble daværende leder for Al-Qaida, Osama bin Laden, likvidert av USA. Disse tre hendelsene bidro samlet til veksten av IS de kommende årene (Sitter, 2017, s. 236). Lederen al-Baghdadi erklærte Kalifatet for etablert i 2014, etter at IS hadde erobret Fallujah og Mosul (Sitter, 2017, s. 237). Disse hendelsene skapte også nytt liv i europeiske islamistiske nettverk, som ble svekket i tiden rundt Osama bin Ladens død i 2011 (Nesser, 2018, s. 299). Ved å være den mest brutale, den sterkeste og rikeste krigsstyrken, og ikke minst ved å fremstå som en egen «stat», ble også IS mer populær enn al-Qaida ved rekruttering av europeiske jihadister. Sammenholdt med IS sin propaganda og et nettverk av sympatisører i Europa, er disse faktorene fremhevet som de viktigste årsakene til at IS har dominert den jihadistiske terrortrusselen i Europa (Nesser, 2018, s. 299).

I desember 2017 mistet IS kontrollen over det meste av territoriet de erobret tre år tidligere. Lederen al-Baghdadi ble drept av amerikanske spesialstyrker i Syria i oktober 2019 (Wilson Center, 2019). IS fremstår som svekket i dag, sammenliknet med årene i perioden 2011-2017. Likevel ble det i 2018 gjennomført angrep av IS-tilknyttede organisasjoner eller individer i 34 land (University of Maryland, 2019). Det er liten tvil om at jihadisme utgjør hoved-terrortrusselen i Europa, og at det er et akutt behov for å redusere den (Nesser, 2018, s. 304). De siste årene har IS likevel gjennomført flere angrep i Afghanistan og land i Afrika, framfor angrep i Europa. Det er seks år siden den store terrorhendelsen i 2015 hvor en serie av koordinerte IS-angrep rammet flere mål i Paris. 137 mennesker ble drept og 388 mennesker ble skadet. Selv om det er en stund siden et angrep i denne størrelsesorden, har flere IS-angrep rammet mål i Europa de siste årene. Fire mennesker ble drept og flere skadet i et terrorangrep i Wien i november 2020, utført av Kujtim Fejzulai. Fejzulai var en nord-makedonsk og østerriksk

statsborger og IS-sympatisør med mislykkede forsøk på å reise til Syria for å kjempe for IS bak seg (Zaal & Lippe, 2021). Våren 2022 gjennomførte IS flere terrorangrep i Israel med mange drepte og skadde (Tjørhom, 2022 ; NTB-AFP, 2022). Andre Skandinaviske land har vært berørt av jihadistiske terrorangrep. Sist i 2017 i Stockholm, da den usbekiske IS-sympatisøren Rakhmat Akilov gjennomførte et angrep med lastebil, hvor fire mennesker ble drept og 15 skadet (Aaser, 2018). Til tross for at IS sin kapasitet synes svekket, er intensjonen om å ramme mål i vesten opprettholdt. Trusselen om jihadistisk terror rettet mot europeiske mål vedvarer. Dette har nylig materialisert seg gjennom terrorangrep utført av IS i Israel. I lys av denne utviklingen er det nødvendig å vurdere hvilken trussel IS i dag utgjør mot mål i Norge.

2 Trusselutviklingen

En terrortrussel kan måles som differansen mellom terroristenes kapasitet til å gjennomføre angrep, og sikkerhetstjenestenes kapasitet til å hindre angrep (Nesser, 2018, s. 302). Å definere terrorisme er krevende. Massemedier og ordbøker definerer og bruker ordet upresist og med varierende meningsinnhold. Terrorismen defineres ulikt i lovverk med formål å straffeforfølge terrorhandlinger og blant teoretikere i akademia, hvor det er behov for å beskrive flere elementer enn de rent strafferettslige (Schmid, 2012, s. 158). En av årsakene til at terrorisme er vanskelig å definere, kan være at meningsinnholdet i selve begrepet har endret seg gjennom de siste 200 årene. En annen grunn kan være perspektivet som inntas. Grupperinger som begår terrorangrep, kan også anses å være frihetsforkjempere av de som støtter målet om politisk endring. Et eksempel er ANC i Sør-Afrika. ANC's primære politiske mål var opphevelse av apartheidregimet. Dette var et mål som ble støttet av svært mange. Terrorismen var kun en av flere strategier organisasjonen benyttet for å oppnå målet. Hva en definerer som terrorisme kan dermed avhenge av standpunkt. Terrorismen defineres ved å skille terrorhandlinger fra annen type kriminalitet og irregulær krigføring. Terrorismen er rasjonell og søker å påvirke en politikk. Terrorister benytter seg av vold eller trusler om vold for å nå sine mål. Ved sine handlinger sprer de frykt utover de umiddelbare målene som angripes. Terrorismen utføres av ikke-statlige aktører, enten som del av en organisasjon med en identifiserbar kommandostruktur, ved cellestrukturer eller av individer eller små grupperinger

som er motivert eller inspirert av ideologiske mål og/eller tidligere utførte terrorangrep (Hoffman, 2017, s. 43). Kort oppsummert beskrives følgende elementer i denne definisjonen: Bruk av vold, en handling som er rasjonell og planlagt, utført av ikke-statlige aktører for å spre frykt i samfunnet og for å påvirke politisk.

Salafistisk jihadisme er en fellesbenevnelse som er beskrivende for mange ulike idéer med ett moment til felles: Forankring i sunniislam hvor salafisme tolkes som en politisk ideologi med initiativ til væpnet kamp med mål om islamistisk styre. IS bygger også på dette ideologiske grunnlaget (Sitter, 2017, s. 223). Jihadisme defineres som:

en voldelig sub-kultur av salafisme, en sunnimuslimsk vekkellesbevegelse som avviser demokratiet og argumenterer for at menneskeskapte lover er i strid med tanken om Gud som den eneste rette lovgiver. Jihadister søker å skape en islamsk stat basert utelukkende på sharia-lovgivning, slik de tolker den. Al-Qaida og IS er terrorgrupper som er betydningsfulle representanter for jihadister (Europol, 2021).

Trusselutviklingen beskrives gjennom en predikativ analyse av hvilken vilje (intensjon) og evne (kapasitet) som antas å foreligge for at IS skal gjennomføre terrorhandlinger mot mål i Norge. Trusselvurderingen tar utgangspunkt i et sett indikatorer som er tilgjengelig via åpne kilder. Indikatorer som ikke finnes i åpne kilder, vil ikke omhandles. Et eksempel på en slik indikator kan være etterretningsopplysninger om et nært forestående angrep. Vi vil analysere ulike indikatorer innenfor både intensjon og kapasitet for å vurdere trusselen. En indikator kan defineres som et kjent eller teoretisk steg det forventes at motparten vil kunne foreta seg under forberedelsen av fiendtlige handlinger (Grabo, 2002, s. 3).

3 Intensjon

Intensjonen IS har om å ramme mål i Norge er en avgjørende indikator for å vurdere trusselutviklingen. I hvilken grad har IS intensjon om og vilje til å ramme norske mål med terrorangrep? Er det endringer i intensjonen som kan ha betydning for trusselbildet? Under indikatoren intensjon analyseres hvilket målbilde IS har, og hvilke underliggende faktorer som kan begrunne intensjonen.

IS har globale ambisjoner knyttet til et sunnimuslimsk *umma* i sine ideologier og strategier (Hoffman, 2017, s. 327). Bevegelsen har et overordnet verdenssyn fast forankret i motstanden mot vestlig påvirkning og inngrep, inspirert av den jihadistiske teoretikeren Abdullah Azzam. IS søker å gjenopprette kalifatet nå. De vil forsikre at en rigid og fundamentalistisk tolkning av Islam blir den eneste aksepterte religionen. Sharia, et lovsystem basert på islamsk religiøs forståelse, skal være den eneste loven (Hoffman, 2017, s. 99).

Terroristers hovedhensikt er å dramatisere eller få oppmerksomhet om en politisk sak (Hoffman, 2017, s. 244). Det ultimale målet ved bruk av vold for terrorister er i så måte å oppnå systemendring (Hoffman, 2017, s. 39). For IS er systemendringen som ønskes oppnådd det globale *umma* og gjenoprettelsen av kalifatet. Terroristers tre hovedpilarer for hva de ønsker å oppnå er; hevn (*revenge*), å bli kjent (*renown*) og å fremkalle en reaksjon (*reaction*) (Richardson, 2007, s. 80 flg.). IS ønsker blant annet å hevne vestlige, USA-ledede koalisjoner som står bak intervensjoner og invasjoner i land i Midtøsten som Irak, Afghanistan og Libya. Fornærmelser mot profeten Muhammed kan også fremkalle ønske om hevn. De går inn for å bli kjent ved å drive utstrakt propaganda, blant annet ved bruk av internett og sosiale medier. IS fremkaller reaksjoner ved å være svært opportunistiske i sin strategi, og ved å gjennomføre meget blodige og brutale terroraksjoner.

Et overraskende aspekt ved de fleste terrorbevegelser er hvor begrenset de beskriver den nye verden de ønsker å skape. «Ingen av lederne til de fem blodigste terrorbevegelser i verden har vært i stand til å beskrive samfunnet de ønsker å skape» (Richardson, 2007, s. 86 flg.). Osama bin Laden var uklar på målbilde under et intervju med CNN i 1997. Lederen for Maoistene Shining Path, Abimael Guzman, og sekretariatsmedlem Paul Reyes i FARC i Colombia samt lederne for Tamiltigrene har likeledes vært uklare i beskrivelsen av samfunnet de ønsker å oppnå. Lederen for en tsjetsjensk terrororganisasjon, Shamil Basayev, gav uttrykk for et ønske om «makt til folket». «Jeg har alltid kjempet for rettferdighet og rettferdighet har alltid vært mitt eneste mål» (Richardson, 2007, s. 86 flg.). Dette er relevant fordi klarhet om målbilde fra en terroristorganisasjon kan være et problem når intensjonen skal vurderes. En uklar strategi er vanskeligere å måle med tilgjengelige indikatorer. Det kan være utfordrende å legge rasjonalitet til

grunn når det skal vurderes hvilken trussel IS utgjør mot mål i Norge.

Sammenfallende med IS' motto «forbli og ekspander» og de jihadistiske intensjonene nevnt innledningsvis, fremstår IS' intensjoner om global jihad og opprettelse av kalifatet muligens som diffuse og uoppnåelige (Kilcullen, 2016, s. 112).

Underliggende årsaker til terrorisme er hyppig omhandlet i akademia, med bruk av flere ulike forklaringsmodeller. Trusselvurderingen bygger på en modell som ser på strukturelle, fasiliterende/akselererende, motiverende og triggerårsaker som forklaring på at terrorangrep gjennomføres (Bjørge, 2005, s. 3 flg.).

Strukturelle årsaker til terrorisme, som for eksempel demografi, globalisering, modernisering, klassestrukturer og økt søkelys på individet kan påvirke menneskenes liv på et abstrakt makronivå. For IS' del er opplevelsen av vestlig påvirkning og inngrep i territorier i Midtøsten en strukturell årsak som bidrar til at organisasjonen velger å benytte terror som virkemiddel for å oppnå målet. USA erklærte krig mot terrorisme etter al-Qaidas angrep i USA den 11. september 2001. Dette medførte en rekke invasjoner og intervensjoner i land i Midtøsten. IS responderer på denne krigserklæringen, blant annet ved å gjennomføre terrorangrep rettet mot vestlige mål.

Fasiliterende/akselererende årsaker gjør terrorisme mulig eller attraktivt, uten å være den primære beveggrunnen bak valget av terrorisme som strategi. Eksempler kan være utviklingen av moderne medier samt utviklingen av transport og våpenteknologi. I 2011 så vi tre mulige akselererende årsaker til IS sin fremvekst: USA avsluttet krigen i Irak, noe som førte til full kamp mellom væpnede sjia- og sunnigrupper. USA likviderte også bin Laden, som følgelig etterlot seg en svekket sentral ledelse i al-Qaida. Den tredje faktoren var den arabiske våren i Midtøsten. President al-Assad i Syria slo opprøret så kraftig ned at det utløste borgerkrig i landet. En liten gruppe som IS sendte til Syria for å krige, etablerte al-Qaidas avdeling i Syria, Jabhat al-Nusra. I april 2013 forsøkte IS-lederen Abu Bakr al-Baghdadi å ta kontroll over al-Nusra og forkynte at deres felles navn var IS. Al-Nusra protesterte til al-Qaidas sentrale ledelse, som ba al-Baghdadi om å trekke seg tilbake. Zawahiri hadde imidlertid ikke samme autoritet som bin Laden ville hatt. Al-Baghdadi nektet å trekke seg tilbake og ble følgelig ekskludert fra al-

Qaida. Det neste året styrket IS sin militære kraft i Syria og kjempet også mot al-Nusra. 29. juni 2014, etter at IS hadde erobret Fallujah og Mosul, erklærte IS at kalifatet var etablert (Sitter, 2017, s. 236 flg.).

Motivasjonsårsaker spiller inn hvor misnøye på personlig nivå motiverer til å handle. Ideologiske og politiske ledere kan bruke strukturelle årsaker til å motivere på personlig nivå. Den tidligere IS-lederen al-Baghdadi er et eksempel på en karismatisk og synlig leder. Han benyttet USAs «war on terror», med påfølgende invasjon og intervensjoner i Midtøsten, som motivasjonsfaktorer for å få medlemmer av IS til å utføre terrorhandlinger – også mot Europeiske land som har deltatt i USA-ledede koalisjoner.

Triggerårsaker er den direkte foranledningen til den aktuelle terroristhandlingen, og kan utløses av umiddelbare eller provokative hendelser. Publisering av karikaturtegninger av profeten Mohammed var en triggerårsak til angrepet på Charlie Hebdo i Paris i januar 2015 (Kilcullen, 2016, s. 114). Jihadister vektlegger to hovedfaktorer når de rettferdiggjør angrep i Europa: Militære intervensjoner i muslimske land og fornærmelser mot profeten Muhammed (Nesser, 2018, s. 307).

IS har ved flere anledninger benyttet terrorisme som et asymmetrisk virkemiddel for å oppnå oppmerksomhet rundt målet om et globalt *umma* og opprettelsen av kalifatet. Selv om IS fremdeles har en intensjon om å ramme mål i Vesten, har organisasjonen de siste årene i større grad satt søkelys på lokale mål. Dette kan være i ferd med å endres, ut fra de nylige angrep mot Israel som er beskrevet i innledningen. Selv om trusselnivået med tanke på jihadistisk terror i Europa i første halvdel av 2021 var redusert, forventes det ikke at dette skal fortsette (FNs Sikkerhetsråd, 2021). På strukturelt nivå faller Norge inn under fiendebildet til IS, som en vestlig, sekulær nasjonalstat. Norge har også deltatt i flere USA-ledede koalisjoner som har drevet krigføring mot mål i Midtøsten, som for eksempel Afghanistan og Libya. Forhold som oppleves som fornærmelser og angrep på religionen islam og muslimer kan bidra til radikalisering og legitimering av terrorhandlinger (PST, 2022). Et eksempel på en slik triggerårsak som kan utløse terrorhandlinger mot mål i Norge er brenning av muslimenes hellige skrift Koranen, utført i regi av organisasjoner som SIAN (Stopp islamiseringen av Norge). Et annet mulig eksempel kan være smitteeffekt til Norge fra konflikter i

Midt-Østen. En smitteeffekt kan mulig inspirere til angrep mot symbolmål slik som synagoger eller ambassader i Norge. Det er ikke observert endringer i IS sin intensjon om å ramme mål i Vesten, herunder Norge.

4 Kapasitet

Trusselvurderingen omhandler en rekke indikatorer hentet fra åpne kilder som kan beskrive IS' kapasitet til å utføre terrorangrep mot mål i Norge. Indikatoren organisasjon belyser hvilket nivå og hvem i organisasjonen som kan utgjøre en trussel mot mål i Norge. Indikatoren propaganda og kommunikasjonsstrategier beskriver IS' kapasitet til å nå ut med sitt budskap. Indikatoren har betydning for muligheten til å rekruttere og radikaliserer sympatisører som kan utgjøre en trussel mot mål i Norge. Finansiering er en indikator som belyser kapasiteten til å gjennomføre angrep. Denne indikatoren henger sammen med og vil kunne være bestemmende for valg av modus operandi. Dette omhandles nærmere under indikatoren våpen.

4.1 Organisasjon

Organiseringen av en terroristgruppe kan være en indikator på kapasiteten til å utføre terrorangrep, hvem i organisasjonen som utfører angrepet og måten det utføres på. En vesentlig indikator for å måle terrorgruppers kapasitet er derfor måten de er organisert på. Organisasjon har betydning for ressurstilgjengelighet gjennom strukturerte medlemskap. Videre kan organiseringen bidra til beslutningskraft. Særlig kan karismatiske ledere være en ekstremt god ressurs. Karismatiske ledere når ut med sitt budskap, og tiltrekker seg økt medlemsmasse. Al-Baghdadi er et eksempel på en karismatisk IS-leder. IS er en kompleks terrororganisasjon med tre identifiserte nivåer. IS har for det første en sentral og statsliknende ledelse som satset på opprør mot lokale regimer i Irak og Syria framfor å angripe den fjerne fienden USA. I tillegg til IS sin sentrale organisasjon, etablerte de regionale islamistiske «provinser» med tilknyttede islamistiske terrorgrupper i sin «islamske stat». I storhetstiden rundt 2015/2016 hadde IS mer enn 50 tilknyttede terrorgrupperinger i over 20 ulike land, og 33 «offisielle provinser», *wilayets*, i 11 av disse landene (Hoffman, 2017, s. 100). Opprettelsen av slike provinser fører til at organisasjonen sprer seg geografisk og får økt kapasitet til å gjennomføre angrep i ulike deler av verden. Enkeltindivider og

løselig tilknyttede nettverk representerte et tredje nivå i organisasjonen. Representanter for dette nivået har utført en rekke angrep utenfor Midtøsten. Disse enkeltindividene ble ofte inspirert og radikalisert av IS-propaganda på Internett. De utførte soloangrep, eller angrep i små grupper, under merkelappen «lederløs motstand» (Sitter, 2017, s. 220).

Ut fra den komplekse organiseringen til IS kan en se for seg tre mulige former for terrorangrep mot mål i Norge: Et sentralstyrt angrep beordret av ledelsen i IS, et angrep utført av en IS-tilknyttet, regional terrorgruppering i Europa, eller et soloangrep utført av enkeltindivider som er inspirert av, og muligens har vært i kontakt med andre IS-medlemmer og sympatisører. IS sentralt er svekket etter at Irak gjenerobret territoriene i Fallujah og Mosul i 2017, og etter likvideringen av lederen al-Baghdadi i 2019. Regionalt har trusselen for terrorangrep økt i visse deler av verden, særlig i konfliktområder i Afrika. I Europa har derimot nedstengninger og reiserestriksjoner som følge av Covid-19-pandemien medført en midlertidig nedgang i trusselen fra regionale grupperinger. Imidlertid har risikoen for radikalisering via internett økt noe (FNs sikkerhetsråd, 2021, s. 3). Et sentralt beordret angrep mot Norge, eller et angrep fra regionale terrorgrupperinger tilknyttet IS i Europa vurderes ut fra dette som svært lite sannsynlig.

Hjemvendte fremmedkrigere kan representere det tredje nivået i organisasjonen; enkeltindivider som er inspirert av, og muligens har vært i kontakt med andre IS-medlemmer og sympatisører. Begrepet fremmedkrigere defineres som: «ikke-borgere av konfliktstater som deltar i opprør under en sivil konflikt» (Malet sitert i Hegghammer, 2010, s. 57). Definisjonen kan bygges videre på, slik at den omfatter aktører som: 1) har tatt del i og opererer innenfor det som kan defineres som et opprør, 2) mangler statsborgerskap til konfliktstaten eller tilhørighet til de stridende fraksjonene, 3) mangler tilhørighet til en offisiell militær organisasjon og 4) er ubetalt (Hegghammer 2010, s. 57). USAs tidligere FBI-direktør Comey sa i en tale i juli 2016 at det på et tidspunkt vil bli en terroristdiaspora utenfor Syria i en størrelsesorden som vi aldri har sett før (Hoffman, 2017, s. 311). Fremmedkrigere utgjør kjernekapasiteten for IS til å bygge angrepsnettverk i Europa. Disse store nettverkene har en mektig organisasjon (IS) som støttespiller,

som har brukt fremmedkrigere til å etablere brohoder til Europa (Nesser, 2018, s. 299).

Hvilke hjemvendte fremmedkrigere som utgjør en trussel og hvilke som ikke gjør det er en utfordring som vil oppta europeiske sikkerhetstjenester i en generasjon fremover (Neumann, 2016, s. 109). Neumann grupperer hjemvendte fremmedkrigere i fire kategorier; (1) de traumatiserte, (2) de desillusjonerte, (3) de «farlige» hvor overbevisningen er styrket ved å ha kjempet for IS og (4) de ubestemte. Ifølge Hegghammer er terrorister med utenlandserfaring en særlig trussel. Hjemvendte fremmedkrigere representerer en økt kapasitet for å ramme mål i Norge. Likevel er det verdt å merke seg at få vestlige fremmedkrigere, eller mer presist Syriafarere, har vært direkte involvert i krigshandlinger. Vestlige europeere med manglende våpenerfaring har stort sett blitt satt til å utføre enklere oppdrag i konfliktområder, som vakttjeneste. De siste par årene har nedstenginger og reiserestriksjoner som følge av Covid-19-pandemien ført til at færre fremmedkrigere har kunnet returnere fra konfliktområder til Norge. I tillegg har norske myndigheter et mottakssystem som sørger for at hjemvendte IS-krigere blir fulgt opp av rettssystemet med påfølgende domfellelse (Brekke, 2021). Disse faktorene reduserer sannsynligheten for angrep. At hjemvendte IS-krigere skal gjennomføre angrep mot mål i Norge, fremstår likevel som mulig.

Rekruttering og radikaliserings av unge mennesker til jihadisme er fremdeles en stor bekymring. På lang sikt bidrar rekruttering til økt kapasitet for en terrororganisasjon. På kort sikt kan imidlertid rekruttering føre til en svekket kapasitet, ved at nyrekruttede medlemmer må trenes opp og det må fasiliteres for livsopphold. Ved rekruttering og radikaliserings av soloterrorister over internett, kreves imidlertid ikke like store ressurser av organisasjonen. Flere av de som blir arrestert i forbindelse med planlegging av terror- eller ekstremistiske angrep er stadig yngre, mange mindreårige. De fleste av disse har vært tilknyttet transnasjonale miljøer på internett, med varierende grad av organisering (Europol, 2021, s. 18). Fra 2014 har det vært en dreining mot at stadig yngre personer involveres i terror og terrorrelaterte handlinger i Norge og ellers i Europa. Mindreårige ekstreme islamister er blitt radikaliseret på nett, i tillegg til i familien og på religiøse arenaer (PST, 2021). Det anses mulig at mindreårige, radikaliserete islamister vil utføre IS-inspirerte angrep mot mål i Norge.

4.2 propaganda og kommunikasjonsstrategi

Propaganda og ulike kommunikasjonsstrategier har alltid vært en viktig del av terrorgruppers virksomhet for å nå ut til publikum med sitt budskap. Propaganda som indikator har betydning for terrororganisasjoners kapasitet fordi den påvirker elementet frykt, og har en skremmende effekt på målgruppen. Terrorhandlinger er i seg selv en form for handlingens propaganda (Sitter, 2017, s. 37). Terrorister ønsker oppmerksomhet rundt sin sak. Det oppstår en multiplikatoreffekt med tanke på den ønskede synligheten idet media blir involvert. Med internett kom nye muligheter til synlighet. I forbindelse med «kavkaz-websidene», med innhold som gjenspeilet radikal islamistisk ideologi, uttalte en representant for amerikanske myndigheter: «Never in history has there been an opportunity where propaganda is so effective» (Hoffman, 2017, s. 222). Internett bidro til å understøtte tre funksjoner for terrororganisasjoner:

- 1) Propaganda for rekruttering og finansiering, samt å påvirke opinionen i den muslimske verden
- 2) Trening og instruksjoner
- 3) Operasjonell planlegging av angrep, både via e-post og ved tilgang til åpne kilder med nyttig informasjon

IS videreutviklet denne strategien, og posisjonerte seg i front av en annen viktig utvikling innenfor propaganda; bruken av sosiale medier. “Ikke hør om oss, hør fra oss” ble et velkjent propaganda-mantra fra IS (Hoffman, 2017, s. 232). IS har siden 2014 produsert og distribuert en rekke brutale propagandavideoer via sosiale medier. Videoene har nådd ut til et globalt publikum og fanget oppmerksomheten til en ny generasjon av unge som radikaliseres og inspireres til terrorisme (Hoffmann, 2018, s. 231 flg.).

Indikatoren organisasjon har vist hvordan IS sentralt har blitt svekket. Kalifatet som ble etablert i 2014 eksisterer ikke lenger. Propagandaen framstår ikke like massiv som i 2015. Dette kan ha redusert kapasiteten IS har til å produsere propaganda som kan bidra til å radikaliseres til jihadistisk terror i Europa og i Norge. Imidlertid er det bekymringsfullt hvordan propaganda på internett i særlig grad synes å appellere til unge mennesker som står i fare for å radikaliseres. En ung, radikaliseret IS -sympatisør i Norge så vi senest eksempel på i 2021, da en 16-

åring var tiltalt for terrorplanlegging (Pedersen, 2021). I 2018 ble en 18-åring, som var opptatt av IS-propaganda, pågrepet for å planlegge terror med kjøretøy i Oslo. Året før ble han pågrepet etter å ha plassert en bombe på Grønland i Oslo (Zondag & Brodahl, 2017 ; Hopperstad & Widerøe, 2018).

IS sin kapasitet til å produsere propaganda er svekket. Slik sett er indikatoren propaganda og kommunikasjonsstrategi mindre fremtredende i dag sammenliknet med storhetstiden rundt 2014/2015. Likefullt, og til tross for at omfanget av propaganda er mindre omfattende enn tidligere, ser vi en trend i at stadig yngre personer radikaliseres. Unge synes særlig sårbare for påvirkning av propaganda på internett (PST, 2021). Det er mulig at IS, gjennom sin propaganda og kommunikasjonsstrategi, vil kunne inspirere enkeltindivider («ensomme ulver») til å utføre angrep mot mål i Norge. Det er meget sannsynlig at mindreårige vil være blant disse.

4.3 finansiering

Finansiering av terrorplott har stor betydning for terrororganisasjoners kapasitet. Økonomien kan bestemme hvilket mulighetsrom organisasjonen har når angrep skal planlegges og gjennomføres. På 1990-tallet og tidlig 2000-tall opererte europeiske jihadister i grupper hvor de planla bombeangrep. Dette har endret seg, og fra sent på 2000-tallet og fram til i dag har flere terrorister operert på egenhånd. De har tatt i bruk et større repertoar av våpen, inkludert primitive IEDer (improvised explosive devices), kniver, økser og skytevåpen. Når det gjelder finansieringen av terrorplott går trenden mot mindre og billigere terrorangrep (Nesser, 2018, s. 54).

Siden 2001 har det vært en markant nedgang i finansiell støtte fra terrororganisasjoner for å finansiere jihadistiske angrep i Europa. Parallelt har det vært en økning i legale inntektskilder; lønnsutbetalinger, trygd og sparepenger, som finansieringskilde for terrorplott. Veldedig støtte fra islamistiske organisasjoner forekommer svært sjelden. Det er ingenting som tyder på at *hawala* eller andre uformelle systemer for pengeoverføring har vært aktuelle. Små terrorceller er i større grad selvfinansierte enn større grupperinger er. Selvfinansierte terrorceller lykkes i større grad med å utføre angrep enn celler som er avhengig av ekstern finansiering. Selvfinansiering gjennom legale midler synes

å være mest utbredt i skandinaviske land og i UK. Jihadistiske terrorangrep i Europa har vært relativt billige, de fleste angrep har kostet mindre enn 10 000 USD å gjennomføre (Europol, 2021, s. 33 ; Oftedal, 2018, s. 26).

Dagens finansiering av jihadistisk terror i Europa involverer sjelden store pengesummer eller sporbare og mistenkelige internasjonale overføringer. En mulig forklaring på dette kan være innføringen av strengere finansielle reguleringer etter terrorangrepene 11. september 2001. Samtidig kan utviklingen av mindre, selvfinansierte celler som utfører billigere terrorplott medføre at det blir mer krevende for myndighetene å avdekke europeiske jihadisters økonomiske aktiviteter. Dette kan igjen ha som konsekvens at det blir mer krevende å avverge fremtidige terrorangrep. Angrep fra enkeltindivider med modus operandi som knivstikking er i stor grad selvfinansierte, i motsetning til de mer avanserte og koordinerte angrepene hvor mer sofistikerte angrepsmetoder benyttes. Trenden viser at angrepene blir mindre i omfang og dermed koster mindre å utføre. Dette har betydning for IS sin kapasitet til å gjennomføre angrep mot mål i Norge. Det kreves ikke organisert planlegging og innsamling av større pengesummer for å finansiere soloangrep med bruk av enklere våpen. Sett i lys av svekkelsen av IS som beskrevet tidligere, anses det lite sannsynlig med et terrorangrep mot mål i Norge finansiert av IS sentralt. Selvfinansierte småskala-angrep utført av enkeltindivider kan være et mulig scenario.

4.4 våpen

CBRN (Chemical, Biological, Radiological, Nuclear)

IS har en sterk interesse av og en klar vilje til å bruke ukonvensjonelle våpen med høy dødelighet (Hoffman, 2017, s. 298). Som eksempel kan vises til at jordanske myndigheter i april 2004 avbrøt et plott hvor al-Zarkawi, senere leder av IS, planla å detonere 80 tonn med kjemikalier og eksplosiver mot statsministerens kontor, etterretningstjenestens hovedkvarter og den amerikanske ambassaden i Amman. Om lag 80 000 mennesker kunne blitt drept eller alvorlig skadet både av eksplosjonen og kjemisk toksin om planene ble gjennomført (Hoffmann, 2017, s. 296). Syrias pågående borgerkrig har gitt IS mange muligheter til å få tilgang til President al-Assads kjemiske våpenlagre. Organisasjonen har flere ganger brukt kjemiske våpen mot sivile i Syria. En IS-celle som hadde etablert to fabrikker for

produksjon av sarin-, og sennepsgass ble arrestert av irakiske myndigheter i mai 2013 (Hoffmann, 2017, s. 292).

Det har ikke vært terrorangrep i Europa ved bruk av CBRN de siste årene. Likevel har det vært rettsaker som har omfattet bruk av CBRN-materiale. Et eksempel er ricin-plottet i Tyskland i 2018. Gjerningspersonene ble dømt til åtte og 10 års fengselsstraffer (Europol, 2021, s. 30). Frykten er at IS planlegger å kombinere to avanserte teknologier: CBRN og droner (Hastings Dunn, 2017).

Droner

IS har brukt droner både til å spre propaganda og for å angripe og drepe Pashmergakrigere (Hastings Dunn, 2017). Under en forelesning på studiet terrorisme og terrorbekjempelse på BI 23.03.22, i forbindelse med temaet IED, sa en av foreleserne at IS fløy 40 droner i Syria i 2014. Bruk av droner er også observert i Skandinavia. I Danmark ble tre personer domfelt i september 2020 for å ha støttet og promotert IS. Gjerningsmennene kjøpte et hobby-luffartøy, drone-deler, kameraer og filtre til gassmasker. Formålet var å bruke dette i IS' droneprogram og i aktiviteter relatert til krigen i Syria og Irak (Europol, 2021, s. 37).

Historiske fakta viser at IS har hatt intensjon om og kapasitet til å gjennomføre angrep ved bruk av CBRN og droner. Imidlertid har det vist seg å være svært krevende å bruke CBRN-våpen i praksis (Hoffman, 2018, s. 293). Intensjonen om bruk av CBRN og droner i terrorangrep kan være til stede. Likevel antas IS i dag å ha svært begrenset kapasitet til å bruke disse våpnene til angrep mot mål i Europa. Derfor er det svært lite sannsynlig at IS har kapasitet til å gjennomføre terrorangrep ved bruk av CBRN-våpen og droner mot mål i Norge.

Kjøretøy, kniver, IED m.m.

Enkelt personer motivert av ekstrem islamisme kan sannsynligvis angripe eventuelle folkeansamlinger eller symbolmål som politi- og forsvarspersonell (PST, 2020). Utviklingen går mot enklere midler og metoder som stikk- og skytevåpen, IED og kjøretøy. Dette har betydning for IS sin kapasitet til å utføre terrorangrep mot mål i Norge, fordi våpnene er lett tilgjengelige og rimelige å anskaffe. De fleste jihad-inspirerte terrorangrep i 2019 i Europa var overfall på

offentlige steder rettet mot sivile. Skadene som oppsto ved terrorangrepene var forårsaket av en skytehendelse, fire knivangrep, to tilfeller hvor kjøretøy ble brukt som våpen og en mordbrann (Europol, 2021, s. 13).

Det har over tid har vært en økning i plott som involverer «hverdagsverktøy» som kniver eller kjøretøy (Nesser, 2018, s. 301). Før og etter 2008 var et tydelig skille i modus operandi til jihadistiske terrorister i Europa. Hjemmelagede eksplosiver har blitt mer alminnelig siden 2008. Før 2008 var det kun ett plott med bruk av kniver og skytevåpen (Hoffmann, 2018, s. 54 flg.). Endring i modus operandi til angrep på offentlige steder, rettet mot sivile, med bruk av enklere midler som kniver, medfører at gjennomføring av angrep er lettere. Denne type angrep, utført av «ensomme ulver» med enkle våpen, er den mest sannsynlige formen for IS-inspirert terrorisme som kan true mål i Norge. Soloangrep mot mål i Norge, med bruk av enklere/improviserte våpen, fremstår som langt mer sannsynlig enn angrep beordret av sentral eller regional ledelse hvor sofistikerte og kostbare våpen tas i bruk. IS-inspirerte angrep med bruk av kjøretøy, kniver, IED m.m. utgjør en mulig trussel for terrorangrep mot mål i Norge.

5 Konklusjon og sannsynlighetsvurdering

Indikatorene anvendt i denne trusselvurderingen er gode verktøy for å vurdere en fremtidig terrortrussel. En indikatoranalyse vil likevel ikke være en fasit.

Prediksjon av det fremtidige trusselbildet er beheftet med usikkerhet. Indikatorer vil ha ulik vekt i en analyse, blant annet ut fra variable eksterne forutsetninger.

Hver enkelt indikator, vurdert isolert, viser ikke hvilken trussel IS utgjør mot mål i Norge. Indikatorene er vurdert helhetlig og sett i sammenheng for å vurdere sannsynligheten for et angrep.

IS sin mulighet for å rette et sentralstyrt angrep mot Vesten, herunder Norge, er sterkt redusert etter tapet av territoriet i Syria og Irak, og på grunn av slitasje på personell og ressurser. Til tross for redusert kapasitet for eksterne angrep, antas trusselen fra IS å vedvare. Det er fremdeles antatt at intensjonen om å gjennomføre eksterne operasjoner, inkludert i Europa og Norge, er til stede. IS inspirerer fremdeles til å gjennomføre angrep i Europeiske land. Til nå har gruppen forsøkt å etablere strukturer og nettverk hvor sympatisører i Europa kan

spille en rolle, og etablere kontakt med medlemmer av IS i Syria. IS har den senere tiden hatt mer søkelys på lokale mål i Midtøsten. Likevel har organisasjonen fremdeles intensjon om å ramme vestlige mål, herunder mål i Norge. IS er blant de mest opportunistiske terrorgruppene i verden med en sterk intensjon om å gjennomføre angrep også mot vestlige mål. IS sin bruk av propaganda er svekket. Likevel er det mulig at propagandaen som finnes på Internett kan inspirere enkeltindivider til å planlegge og gjennomføre angrep mot mål i Norge. Det er meget sannsynlig at mindreårige vil være blant disse. Mindreårige fremstår som særlig sårbare for radikalisering på internett (PST, 2021).

Kapasiteten til å gjennomføre terrorangrep mot mål i Vesten fremstår imidlertid som svekket. Den organisatoriske svekkelsen av IS' sentrale ledelse gjør det lite sannsynlig med et terrorangrep mot norske mål som er finansiert av IS sentralt, eller utført av regionale terrorgrupper i Europa. Større, koordinerte IS-angrep har ikke rammet Europa siden Paris i 2015. Imidlertid har vi sett flere eksempler på terrorhandlinger utført av enkeltstående individer med bruk av relativt enkle og rimelige midler. Det er mulig at angrep mot mål i Norge vil utføres av representanter for IS' tredje organisatoriske nivå, løst tilknyttede små terrorceller eller enkeltindivider, såkalte «ensomme ulver», som støtter IS' ideologi.

Det er mulig at hjemvendte fremmedkrigere vil utføre terrorangrep mot mål i Norge. Mennesker som har operert i en krigssone vil kunne utgjøre en forsterket trussel med tanke på planlegging og gjennomføring av terrorangrep. Terskelen for å anvende vold kan være senket. Militær opplæring kan bidra til økt kapasitet for gjennomføring av angrep.

Ved et eventuelt angrep er det svært lite sannsynlig at IS vil benytte sofistikerte angrepsvåpen som droner og avanserte bomber. Det er meget sannsynlig at et eventuelt angrep vil være selvfinansiert og utføres mot relativt tilfeldige mål og ved bruk av enklere midler som stikkvåpen, kjøretøyer eller IEDer.

Triggerårsaker er umiddelbare hendelser, som oppleves provokative og kan være direkte utløsende for at terrorhandlinger gjennomføres. Markeringer på offentlige steder av organisasjonen SIAN i Norge, hvor brenning av Koranen er et sentralt

element, kan mulig være en triggerårsak. I en helhetlig vurdering av intensjon, kapasitet og triggerårsaker er det **MULIG** at IS utgjør en terrortrussel mot mål i Norge.

I trusselvurderingen brukes følgende definisjoner å beskrive sannsynlighet (PST, 2022):

- MEGET SANNSYNLIG: Det er meget god grunn til å forvente (>90%)
- SANNSYNLIG: Det er grunn til å forvente (70-90%)
- MULIG: Det er like sannsynlig som usannsynlig (40-69%)
- LITE SANNSYNLIG: Det er liten grunn til å forvente (10-39%)
- SVÆRT LITE SANNSYNLIG: Det er svært liten grunn til å forvente (<10%).

6 Litteraturliste

- Bjørge, T. (2005). *Root Causes of Terrorism: Myths, Reality and Ways Forward*. Taylor & Francis Group.
<http://ebookcentral.proquest.com/lib/bilibrary/detail.action?docID=199597>
- Brekke, A. (2021, mai 4). *Kvinne dømt til fengsel i tre år og seks måneder for deltagelse i IS*. NRK. <https://www.nrk.no/norge/kvinne-domt-til-fengsel-i-tre-ar-og-seks-maneder-for-deltagelse-i-is-1.15479980>
- Europol. (2021, desember 7). *The EU Terrorism Situation and Trend Report (TESAT) 2021*. Europol. <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2021-tesat>
- FN's Sikkerhetsråd 2021. (2021, juli 15).
https://www.ecoi.net/en/file/local/2057424/S_2021_655_E.pdf
- Grabo, C. M. (2002). *Anticipating Surprise: Analysis for Strategic Warning*. Center for Strategic Intelligence Research, Joint Military Intelligence College.
- Hastings, Dunn. (2017). *Small drones and the use of chemical weapons as a terrorist threat*. University of Birmingham.
<https://www.birmingham.ac.uk/research/perspective/small-drones-chemical-weapons-terrorist-threat.aspx>
- Hegghammer, T. (2010). The Rise of Muslim Foreign Fighters: Islam and the Globalization of Jihad. *International Security*, 35(3), 53–94.
- Hoffman, B. (2017). *Inside terrorism: Bd. Columbia studies in terrorism and irregular warfare* (Third Edition). Columbia University Press.

-
- Hopperstad, Morten S & Widerøe, Rolf J. (2018, november 21). *PST: Bombefelt russer (18) planla ny terror i Norge*. PST: Bombefelt russer (18) planla ny terror i Noge. <https://www.vg.no/i/11RrJe>
- Kilcullen, David. (2016). *Blood Year: Islamic State and the Failures of the War on Terror*.
<https://content.talisaspire.com/binorway/bundles/5a75bd36540a266ce50b82f4>
- Nesser, P. (2018). *Islamist terrorism in Europe* (Revised and updated edition.). Hurst & Company.
- NTB-AFP, A. (2022, mars 30). *Fem personer skutt og drept utenfor Tel Aviv*. Dagsavisen. <https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2022/03/30/fem-personer-skutt-og-drept-utenfor-tel-aviv/>
- Oftedal, E. (2018). *The financing of jihadi terrorist cells in Europe*. 68.
- Pedersen, J. N. (2021, april 30). *16-åring tiltalt: Slik forberedte han terror i Norge*. Avisa Oslo. <https://www.ao.no/5-128-89476>
- PST. (2021). *Mindreårige involvert i terror og terrorrelaterte handlinger*.
Mindeårige involvert i terror og terrorrelaterte handlinger.
<https://www.pst.no/globalassets/rapporter-2021/mindrearige-involvert-i-terror-og-terrorrelaterte-handlinger.pdf>
- PST, 2020. *PST trusselvurdering, 2020*.
https://pst.no/globalassets/artikler/utgivelser/2020/pst_trusselvurdering_2020.pdf
- PST, 2022. (2022). *NTV-2022*. www.pst.no. <https://www.pst.no/alle-artikler/trusselvurderinger/ntv-2022/>
-

Richardson, L. (Red.). (2007). The three R's: Revenge, renown and reaction. I

What terrorists want: Understanding the enemy, containing the threat.

Random House Trade Paperbacks.

Schmid, A. P. (2012). *The Revised Academic Consensus Definition of Terrorism.*

6(2), 2.

Sitter, N. (2017). *Terrorismens historie: Attentat og terrorbekjempelse fra*

Bakunin til IS. Dreyer.

Tjørhom, V. (2022, mars 30). *Frykt i Israel etter terrorbølge.* NRK.

<https://www.nrk.no/urix/frykt-i-israel-etter-terrorbolge-1.15913444>

Wilson Center. (2019, oktober 28). *Timeline: The Rise, Spread, and Fall of the*

Islamic State | Wilson Center.

<https://www.wilsoncenter.org/article/timeline-the-rise-spread-and-fall-the-islamic-state>

Zondag, M. (2017, oktober 30). *17-åring med hjemmelaget bombe dømt til ni*

måneder i fengsel. NRK. [https://www.nrk.no/norge/17-arang-med-](https://www.nrk.no/norge/17-arang-med-hjemmelaget-bombe-domt-til-ni-maneder-i-fengsel-1.13756014)

[hjemmelaget-bombe-domt-til-ni-maneder-i-fengsel-1.13756014](https://www.nrk.no/norge/17-arang-med-hjemmelaget-bombe-domt-til-ni-maneder-i-fengsel-1.13756014)

Zaal & Lippe. (2021, februar 18). *The Network of the November 2020 Vienna*

Attacker and the Jihadi Threat to Austria. Combating Terrorism Center at

West Point. [https://ctc.westpoint.edu/the-network-of-the-november-2020-](https://ctc.westpoint.edu/the-network-of-the-november-2020-vienna-attacker-and-the-jihadi-threat-to-austria/)

[vienna-attacker-and-the-jihadi-threat-to-austria/](https://ctc.westpoint.edu/the-network-of-the-november-2020-vienna-attacker-and-the-jihadi-threat-to-austria/)

Aaser. (2018). *Stockholm-terroristen dømmes til livstid og utvisning – VG.*

[https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/1kGldq/stockholm-terroristen-](https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/1kGldq/stockholm-terroristen-doemmes-til-livstid-og-utvisning)

[doemmes-til-livstid-og-utvisning](https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/1kGldq/stockholm-terroristen-doemmes-til-livstid-og-utvisning)